

RhetoricaScandinavica

Online, vol 27 / 2023

TEMA:
Sosiale bevegelser

Tidskrift för skandinavisk retorikforskning
Nr. 86 - 2023

Abstract

RhetoricaScandinavica, ISBN 2002-7974

No 86, 2023, pp 160–179, Publisher: Retorikförlaget AB

 <https://www.doi.org/10.52610/rhs.v27i86.306>

Authors Frederik Appel Olsen, University of Copenhagen

 <https://orcid.org/0000-0002-3571-2812>

Title Scientist Rebellling at the Climate Ministry: Unrestful Scientific Ethos at Scientist Rebellion’s Teach-in Demonstration [”Forskeroprør ved Klimaministeriet: Urolig videnskabelig etos ved Scientist Rebellions teach-in-demonstration”].

Abstract Scientists are increasingly turning to activism as a means to call for political action on the climate agenda. This article examines such a case: the first Nordic civil disobedience action carried out by the scientist social movement Scientist Rebellion in front of the Climate Ministry in Copenhagen in 2021. I focus on the media coverage of the demonstration to examine how scientific ethos is negotiated in activist practice. Through a reading of the scientist activists’ operationalization of place and movement rhetoric, I argue that it would be helpful to rethink dominant perspectives on scientific ethos in the climate and ecological crisis. The intersection between science and social movements highlights the need to understand ethos as unrestful rather than gradual and stable. Finally, I argue that a rhetorical-humanist approach to social movements can serve as a nuancing perspective to more deterministic theories of change.

Keywords Scientist activism, ethos, climate activism, social movement rhetoric, rhetoric of science

*Frederik Appel Olsen er Ph.d.-stipendiat ved Institut for
Kommunikation, Københavns Universitet.
0000-0002-3571-2812 / frederik.appel@hum.ku.dk*

Frederik Appel Olsen:

Forskeroprør ved Klimaministeriet

Urolig videnskabelig etos ved Scientist Rebellions teach-in-demonstration

Videnskabsfolk griber i stigende grad til aktivisme for at råbe beslutningstagerne op på klimadagsordenen. Denne artikel undersøger et sådant tilfælde: den første nordiske civile ulydighedsaktion udført af forskerbevægelsen Scientist Rebellion foran Klimaministeriet i København i 2021. I min retoriske kritik fokuserer jeg på mediedækningen af demonstrationen for at undersøge, hvordan videnskabelig etos bliver forhandlet i mødet med aktivistisk praksis i det offentlige rum. Gennem en læsning af forskeraktivisternes brug af stedlig- og bevægelsesretorik argumenterer jeg for, at vi med fordel kan nuancere vores blik på videnskabelig etos i klimakrisen. Krydsfeltet mellem videnskab og sociale bevægelser blotlægger behovet for at forstå etos som urolig, snarere end en slags gradvis og stabil opbygningsproces. Afslutningsvis argumenterer jeg for, at en retorisk-humanistisk tilgang til sociale bevægelsers mulighed for at forandre samfundet kan nuancere og supplere de mere deterministiske forandringsteorier, som dem Scientist Rebellion tager udgangspunkt i.

Planetariske og epistemiske kriser

De senere års tiltagende videns- og klimakampe stiller os, der arbejder i videnskabelige institutioner, over for nye og radikale udfordringer. IPCC-rapporternes advarsler – muligvis de mest videnskabeligt velunderbyggede rapporter nogensinde – spidser til for hver udgivelse og retfærdiggør efterhånden vendingen væk fra at tale om en klimakrise til at tale om en decideret klimanødssituation (Spratt & Sutton, 2009; IPCC, 2021). Konsekvenserne af et forestående klima- og biodiversitetskolaps er således længere fremme i forgrunden af den moderne borger og vidensar-

bejders bevidsthed end nogensinde (Morton, 2010). Global opvarmning og de destabiliserende klimaforandringer, der følger med, er blevet beskrevet som et ”hyperobject” (Morton, 2013), et ”wicked problem” (Incropera, 2016) og endda et ”Super Wicked Problem” (Levin m.fl., 2009). Samtidig tages tilsidesættelsen af videnskabelig evidens og eksperteres advarsler undertiden som udtryk for ”det post-faktuelle samfund” (Manjoo, 2008; Baker & Oreskes, 2017; McIntyre 2018) eller ligefrem ”sandhedens død” (Kakutani, 2018). Indtrykket af en erodering af sandhed og viden skyldes næppe mangel på videnskabelig ekspertise – mængden af denne er på sit mest monumentale niveau nogensinde (Shaver, 2018). Det, der i og uden for forskningen kaldes kaldes Antropocænen – den planetære epoke, hvor menneskets aktiviteter er centrale i at definere biosfærens tilstand og udvikling – stiller krav til videnskaben og dens formål og troværdighed. Oversættelsen til dansk af filosofen Michel Serres’ essay *Krisetider* (2022) er derfor betimelig, da den binder disse øko- og videnskriser sammen: Serres beskriver den globale krisesituation som ”et mærkeligt, ukontrollerbart loop. Vi afhænger faktisk af en verden, hvis produktion vi er delvist ansvarlige for,” (s. 62) hvilket kræver ”en ny videnskab, nye adfærdsformer og et andet samfund” (s. 83). Krisen skriger, som så ofte, på fornyelse. Videnskrisen og klimanødssituation smelter altså sammen i et kritisk globalt moment, ikke mindst for forskere: Hvordan skal man forholde sig, når evidensen peger én vej, men samfundsudviklingen en anden? Dette munder ud i en etisk udfordring i ordets mest basale betydning: Hvad bør vi *gøre*?

Denne artikel fokuserer på forskere, der griber ovenstående kritiske moment konkret aktivistisk an og på det aktivistiske møde mellem forskere og øvrig offentlighed. Den nordiske Scientist Rebellion-bevægelses civile uldighedsaktion foran Klimaministeriet i oktober 2021 var den første af sin slags på dansk jord. Her samledes forskere tilknyttet danske og svenske universiteter for at demonstrere imod, hvad de opfatter som den danske regerings manglende handling på klimaområdet. Deres middel var en teach-in-demonstration, altså en midlertidig inddragelse af et offentligt sted til undervisning. Scientist Rebellion-demonstrationerne underviste fremmødte tilhørende om klimakrisen ud fra forskellige faglige udgangspunkter og plæderede blandt andet for at gøre Klimaborgertingets anbefalinger politisk bindende.¹

Artiklen har en kritisk undersøgelse af videnskabelig etos som sin målsætning; specifikt hvordan videnskabelig etos relaterer til stedslighed og den genforhandling, der er mulig i forflyttelsen af forskeren fra et sted til et andet – fra en videnskabelig-institutionel til en offentlig-politisk ramme. Indledningsvis positionerer jeg artiklen inden for felterne klima- og videnskabsretorik. Derefter analyserer jeg mediekilderne, der omhandler Scientist Rebellions teach-in med særligt blik for, hvordan der bliver skabt en åbning for at diskutere, genforhandle og omdefinere

1 Jeg var ikke selv til stede til teach-in-demonstrationen, men har haft en mindre rolle i dens forberedelser i året op til. Denne artikels fokus og omfang tillader ikke, at jeg går i dybden med min egen rolle som deltagende kritisk retoriker *in absentia* her, men de retorisk-kritiske og metodiske problemstillinger omkring dette bliver behandlet andetsteds i forbindelse med min ph.d.-afhandling.

videnskabelig etos i den aktivistiske praksis. Særligt stedslighed og bevægelse fremhæves som produktive aspekter af den retoriske genforhandling af videnskabelig etos i klimakrisen. Analysen munder ud i et forslag om at supplere gængse retorisk-kritiske etos-studier inden for det videnskabsretoriske felt med et stedligt etos-begreb, der tager urolighed og opbrud som sit udgangspunkt snarere end fastholdelsen af strukturer og normer. Når Scientist Rebellion rykker klasseværelset ud i konfrontation med magten, er det altså ikke alene en opsigtsvækkende appel til klimahandling; det er også en redefinering af, hvem og hvad en forsker kan være, og hvilken rolle, man som forsker kan spille i en samfundskrise. Afslutningsvis konkluderer jeg, at en retorisk informeret tilgang til videnskabsaktivistiske bevægelers arbejde gør os bedre i stand til at navigere i komplekse og ustabile relationer mellem videnskab og samfund end mere dogmatiske, men udbredte, forandringsteorier hos sociale bevægelser.

Klimaretorik, videnskabsretorik og sociale bevægelser

At forskere udøver forskellige former for aktivisme og engagerer sig i samfundsspørgsmål generelt, er langt fra et nyt fænomen (Frickel, 2004; Moore, 2008; Kuznick, 2019). Ikke desto mindre ser det ud til, at sammenhængen mellem klima- og miljøvidenskabernes blotlægning af de graverende udfordringer, civilisationen går i møde, skaber et særligt politisk og moralsk imperativ for mange forskere. Videnskabsfolk skriver i stigende grad åbne breve med tusindvis af underskrifter (Ripple m.fl., 2020), populærformidler om klimakrisens alvor (Thunberg m.fl., 2022), udgiver advarende og handlingsopfordrende artikler og kommentarer i videnskabelige tidsskrifter (Gardner & Bullock, 2021; Glavovic, Smith & White, 2021; Capstick m.fl., 2022)² og demonstrerer i millionvis i internationalt koordinerede protester mod den manglende politiske vilje til at 'lytte til videnskaben' (March for Science). Ikke-voldelige civile ulydighedsaktioner som Scientist Rebellions kan ses som et af de mest radikale udtryk for dette generelt stigende samfundsengagement fra det videnskabelige samfund på det klimapolitiske område. Trods enkelte undtagelser³ er denne udvikling indtil videre underbelyst som retorisk forskningsområde.

Det er en central motivation for det bredere forskningsfelt "environmental humanities", at nye vidensproducerende relationer er nødvendige for at imødegå de altoverskyggende klimaproblemer.⁴ Humanioras fagligheder bliver i stigende grad ret-

2 Jeg har i selv været med til at publicere en lignende tidsskriftskommentar sammen med en gruppe forskere inden for feltet life science. Se Racimo m.fl., 2022.

3 For et godt eksempel på et af de få studier af disse retoriske fænomener, primært March for Science, se Collin Syferts ph.d.-afhandling fra 2019.

4 En grundig nyere introduktion til feltet kan findes i Hubbell & Ryan, 2021. Jeg anser environmental humanities, eller miljøhumaniora, som den bredest favnende betegnelse for menneskevidenskabernes beskæftigelse med klima- og miljøproblemstillinger, men undertiden bruges andre betegnelser om lignende bredt favnende humanistiske felter. Et eksempel er betegnelsen "energy humanities", der mere specifikt fokuserer på det moderne menneskes relation til forbruget af fossile brændsler. Se Mišić & Kujundži, 2021 og Szeman & Boyer, 2017.

tet mod klima- og bæredygtighedsspørgsmål, der hidtil har været set som naturvidenskabernes domæne, for at forstå hvilke sociale forestillinger, der driver klimaødelæggelsen, for eksempel den fortsatte udvinding og forbrænding af fossile brændsler (Stoddard m.fl., 2021, s. 673). Maria Wolrath Söderberg (2020) har for nyligt leveret en brugbar metakritisk oversigt over moderne retorikforsknings mulige positionering i og bidrag til dette brede (tvær)disciplinære felt. Med udgangspunkt i Phaedra Pezzulos (2016) fremstilling af den marginaliserede position, som ”environmental rhetoric” historisk har indtaget i retorisk kritik, argumenterer Söderberg for, at ”det finns behov och potential för nordisk retorikforskning att undersöka hållbarhetsfrågor i våra speciella kontexter,” (s. 24) og fremhæver særligt tre områder: klima og miljøvidenskabernes retorik, bæredygtighedsdiskursernes topologi og studier af patos og etos i klimadebatten.

Netop etos i klimadebatten er et oplagt sted at starte i en retorisk-kritisk undersøgelse af klimavidenskabsaktivistiske fænomener. Her er der brug for, at det spirende klima- og miljøretoriske felt krydser med det mere etablerede felt, der beskæftiger sig med sociale bevægelser og aktivistisk retorik, samt med videnskabsretorikken. Dana Cloud (2018) fremhæver netop videnskabsretorik som et disciplinært felt, der er ideelt positioneret i forhold til at intervenere i de demokratiske problemstillinger, vi står over for i dag, epistemiske såvel som og planetariske. Videnskabsretorikken anerkender, at vores virkelighed er perspektivisk – at videnskabeligt arbejde og offentlighedens retorik nødvendigvis filtreres gennem *terministic screens* (Ceccarelli, 2001, s. 3-4) – og tager samtidig de materielle forhold, som videnskaben undersøger og giver værdifulde perspektiver på, alvorligt:

Work in the rhetoric of science is a resource for a rhetorical realism, one that is not naïve about our capacity to represent anything like an objective truth while remaining committed to the idea that, in spite of the necessity of rhetorical mediation, there are better and worse scientific claims and better and worse regimes of knowledge (Cloud, 2018, s. 27).

Særligt i en problemstilling, der er så altomsluttende og videnskabeligt veldokumenteret som klimakrisen, er et retorisk-teoretisk udgangspunkt, hvor vi anerkender den epistemiske værdi af klimavidenskabens arbejde side om side med vores kritik af den sociale og politiske virkelighed brugbart (Malm, 2018). Nedbrydningen af livsgrundlaget trækker os altså mod en mere ’hård’ realisme, uden at vi behøver at vedkende os en naiv essentialisme (Bhaskar, 2008). Videnskabsretorikken bliver dermed et værktøj til at undersøge de affektivt-materielle rum, som videnskaben arbejder i og mellem – uden at vi dermed må forkaste skellet mellem velunderbygget, overbevisende forskning på den ene side og pseudovidenskab og ideologisk blind ’scientisme’ på den anden (Schaefer, 2022).

Sociale bevægelser er retoriske fænomener, der både forhandler identiteter og forandrer den politiske virkelighed (Cox & Foust, 2009). I stedet for at antage, at sociale bevægelser enten skaber denne virkelighed, eller at virkeligheden determinerer de sociale bevægelser i første omgang, kan et videnskabsretorisk blik på sociale bevægelseres retorik i klimakrisen forsyne os med et tredje kritisk perspektiv i

form af Clouds ”rhetorical realist position that acknowledges the partiality of knowledge and the complexities of representation without giving up the capacity for political judgment that can guide action for social change” (Cloud, 2018, s. 15).

Både videnskabsretorikken og klima- og miljøretorikken er endnu i deres spæde udgangspunkt i nordisk kontekst sammenholdt med den amerikanske, som Cloud skriver sig ind i.⁵ Så meget desto mere grund til at få jord under neglene i den aktuelle klimakrisens virkelighed, som truer det planetariske livsgrundlag, og dermed også forskningens.

Videnskabelig etos

Min retoriske analyse og kritik af mediedækningen af Scientist Rebellions teach-in-demonstration placerer sig både i det videnskabsretoriske felt og i behandlingen af etos i klimadebatten, som Söderberg som sagt fremhæver som to centrale retorisk-kritiske indsatsområder. Jeg forstår her en undersøgelse og kritik af videnskabelig etos som en undersøgelse af ”the language choices of rhetors,” hvor formålet er ”to better understand how character is developed as a means of persuasion in arguments about science and scientists,” (Ceccarelli, 2020, s. 16) dvs. i tråd med hovedstrømninger inden for det videnskabsretoriske felt, som Leah Ceccarelli udlægger det. Videnskabelig etos er altså her ikke et iboende træk ved videnskabspersoner, eller en fast og uforanderlig værdi, som videnskabspersoner kan være mere eller mindre gode til at leve op til. Snarere vil en forståelse af videnskabelig etos i tråd med videnskabsretorikken lægge vægt på karakteregenskabers operationalisering som overbevisende momenter i praksis. Dette skaber grundlaget for en løbende genforhandling af videnskabens rolle i samtalen inden for og mellem videnskabelige og offentlige sfærer (Walsh, 2013, s. 4). Hvor videnskabshistoriske eller -sociologiske undersøgelser af forståelsen af videnskabens normer og værdier har tendens til at se på, hvordan for eksempel objektivitet bliver til et ”ideal and ethos [that] are gradually built up and bodied out by thousands of concrete actions [...]” (Daston & Galison, 2007, s. 52), er et videnskabsretorisk blik særligt velegnet til at belyse udviklingen af videnskabelig etos, som den forekommer i løbende udvekslinger om videnskab i den offentlige debat. Hvor Lorraine Daston og Peter Galisons fortjent anerkendte arbejde med objektivitetsidealets fremkomst undersøger selve de videnskabelige artefakters udvikling i en bestemt historisk periode, kan videnskabsretorikeren med fordel undersøge, hvordan forskellige idéer om videnskab spilles ud mod hinanden i den offentlige debat i samtiden. I et større perspektiv supplerer disse to tilgange hinanden konstruktivt.

Jeg undersøger teach-in-demonstrationen gennem mediekilder, fordi medieringen og cirkulationen af de protesterende videnskabspersoners kroppe på åben gade

5 Dette betyder selvfølgelig ikke, at der ikke allerede er gjort vigtigt arbejde på disse felter. Jeg har allerede nævnt Söderbergs arbejde, og yderligere har blandt andre Esben Bjerggaard Nielsen beskæftiget sig indgående med klimaretorik. Videnskabsretorisk forskning og formidling findes selvfølgelig også på disse breddegrader. Se for eksempel Jensen, 2012.

er et grundlæggende formål med ”uregerlig” kropslig argumentation, såsom demonstrationer og blokader (DeLuca, 1999a, s. 10). Ydermere er der et dybere perspektiv i den i offentligheden retorisk forhandlede videnskabelige etos: Videnskabsfolkene indtager det offentlige rum og skaber en ”kritisk afbrydelse” i den politiske hverdag og proces (Pezzullo, 2001). Således er radikale protestaktioner ikke alene et middel til at skabe opmærksomhed omkring en sag, men også et forsøg på at intervenere i dybt forankrede kulturelle logikker. Kevin DeLuca (1999b) bekræfter, hvordan miljøaktivisterne i Earth First!-bevægelsen udfordrede ideologiske forestillinger om adskillelsen mellem mennesker og natur i deres aktioner, for eksempel ved at grave sig ned i jorden med kun hovedet fri, for at obstruere tømmervirksomheders skovrydning. Aktioner som disse bliver et synekdoctisk udtryk for menneskets og naturens uadskillelighed. Jeg vil tilføje, at dette ikke kun udfordrer den industrielle kapitalismes natur/menneske-dikotomi, men også hvilke handlinger, der er legitime for borgere at udføre i protest mod denne dikotomi – og i tilfældet med videnskabsaktivisme, hvilke handlinger forskere legitimt kan eller bør udføre. De “cracks and openings for resistance, alternative readings, aberrant sense-making” (s. 119), som radikale miljø- og klimabevægelsers retorik inviterer til med deres ”mind bombs” i nyhedsstrømmen, er en åbning i og genlæsning af etoskonstruktioner og -appeller. Scientist Rebellions teach-in foran Klimaministeriet er et godt eksempel på dette, hvor særligt demonstrationens strategiske forflytninger mellem steder genererer spørgsmål om videnskabelig etos i offentligheden.

Artiklens analyse er tredelt. Først analyseres mediekildernes fokus på forskernes etos i forhold til selve aktivismehandlingen. Dernæst analyseres mediekildernes fokus på sted og bevægelse. Til sidst syntetiseres disse to analysevinkler i en udlægning af, hvordan de stedslige opbrud netop understøtter en videre diskussion af forskerens etos i sociale bevægelser bestående af videnskabsfolk.

Oprør, undervisning og videnskabelig etos på åben gade

Scientist Rebellions teach-in-demonstration blev dækket af et bredt udsnit af danske og svenske medier i både skrift, lyd og billeder. Alle disse medieartefakter stiller spørgsmålstejn ved forskerens etos på forskellig vis, ofte som den primære vinkel på historien og i nogle tilfælde som den eneste vinkel. Et eksempel på det sidste er et interview i P1 Morgen med demonstrationsdeltager og ph.d.-studerende i statskundskab Mads Ejsing. Værterne Anders Bech-Jessen og Julie Hornbek Toft spørger ind til rollen gentagende gange, og de vil gerne vide: ”Er du der så som forsker, som fagperson, eller er du der som privatperson? Hvem er du?” (P1 Morgen, 2021, 01:21:20). Ejsing spørges også ind til, om det ikke er besluttet ”farligt” at blande rollerne sammen (01:22:06), samt om det ikke sætter et ”mærkat” på ham at udføre aktivisme som forsker, ”som gør det svært for dig at formidle det, du dybest set gerne vil fortælle?” (01:23:59). Spørgsmålet om forskerens rolle går igen i andre mediekilder: ”Men er I her som forskere eller privatpersoner?” (Trolle, 2021, kursivering i original), ”Men hvad med forskerne, er de her som videnskabsfolk eller privatpersoner, og hvor går grænsen mellem de to?” (Viemose, 2021), ”Kan man være klimaaktivist

og stadig være uafhængig forsker?” (Knudsen, 2021).

Forskerne selv er ikke entydige i deres svar på alle disse spørgsmål om deres faglige/offentlige rolle og troværdighed. Nogle forskere, som Laura Horn fra RUC, giver udtryk for, at de egentlig ikke hører til på gaden i udgangspunktet, men er nødsaget til det som følge af den ekstraordinære klimakrise: ”Jeg vil faktisk hellere være sammen med mine studerende, men når politikere ikke lytter til forskere, så er vi nødt til at gå på gaden” (Trolle, 2021). Andre er mere ligefremme om deres forpligtelse til aktivisme, eksempelvis Aitzkoa de Lapuente fra Lunds Universitet: ”I believe that it’s time for scientists to move from their traditional ways of lobbying and influencing governments to a more direct action” (SverigesRadio, 2021, 00:13). Andre er dog mere tvivlende. Mads Ejsing er et godt eksempel på dette nuance-søgende og ambivalente perspektiv. Han understreger tidligt i interviewet, at han ikke er ”kommet her som talsperson for det her arrangement” (P1 Morgen, 2021, 01:20:35), men kun som deltagende forsker. Han taler altså om sig selv som deltagende som privatperson, men kort efter siger han:

Og jeg forstår godt, at du stiller det spørgsmål, altså det er jo også sådan nogle spørgsmål, man stiller sig selv inden man siger ja til, at man skal gå ud og gøre det her, ikke. Og især i lyset af de diskussioner, der har været i pressen for nyligt omkring aktivistisk forskning og sådan nogle ting, ikke. Og jeg vil sige, at jeg tror, at hvis jeg skal være helt ærlig, jeg tror det er svært at adskille de to fuldstændig, når man arbejder med et område som klimaforandringerne, når man sidder og læser rapporter hver eneste dag omkring alle de her ting, så er det svært ikke at blive rørt af det område, man forsker i. Men det er noget andet, når man står dernede, ikke, og kommer til at holde en tale her senere i dag, hvor den taler mere fra mit private og politiske synspunkt. Og nogle af de ting bliver blandet sammen der, og det er mudret, og det forstår jeg også godt. Men jeg vil sige, sådan, idéen om, at vi kan adskille de to så skarpt er måske også lidt forfejlet (01:21:39).

Her får en anden debat vedrørende aktivisme og forskning indflydelse på Ejsings argumentation. Sideløbende med forberedelserne til og udførelsen af teach-in-demonstrationen har en debat udspillet sig, hvor særligt borgerlige meningsdannere og politikere meldte sig som modstandere af ”grievance studies” (Dahl, 2020) og aktivistisk ”psuedovidenskab” (Trolle, 2020). Debatten udmøntede sig blandt andet i Folketingets vedtagelse ”V 137 Om overdreven aktivisme i visse forskningsmiljøer” (Folketinget, 2021).⁶ Denne parallelle debat om ”forskeraktivisme” går igen i flere mediekilder. Laura Horn fortæller, at mange forskere frygter ”at deres forskning kan komme under beskydning, fordi de har taget et politisk standpunkt” (Trolle, 2021), og Information nævner direkte, at ”det diskuteres stadig, om aktivisme er den rigtige tilgang, og tidligere på året blev forskere genstand for en betændt debat, som drejede sig om, hvorvidt de må bedrive aktivisme” (Knudsen, 2021).

6 Denne debat beskæftiger jeg mig mere indgående med andetsteds i mit afhandlingsarbejde.

Ikke kun forskernes rolle som demonstranter i kraft af deres forskerstatus bliver sat til diskussion; også sammensætningen af fagligheder, der er repræsenteret under *teach-in*'en er under lup. Videnskab.dk fortæller, at forskerne ”beskæftiger sig med alt fra økonomi til biodiversitet,” men at der ”[i]ngen naturvidenskabere” er, og spørger samtidig: ”*Hvorfor er det så vigtigt, at der er en bred vifte af forskningsdiscipliner repræsenteret her?*” (Nielsen & Thymark, 2021, kursivering i originalen). Ligeledes Arbejderen:

Det er ikke kun klimaforskere, der er taget forbi blokaden. Der er også sociologer og økonomer. Det er ikke tilfældigt. Klimakrisen er nemlig ikke kun for klimaforskere, mener en af de ikke-naturvidenskabelige forskere, der er mødt frem (M.L., 2021).

DR beretter om et lignende billede og spørger: ”*Havde I også gerne set, at der var talere med en ’hårdere baggrund?’*” (Trolle, 2021, kursivering i originalen). Der er altså nogle aktuelle debatter, der spiller ind på forskernes udtalelser og mediernes formidling af begivenhederne i form af klimakrise og forskeraktivisme. Men på et mere grundlæggende plan spiller en kulturelt forankret forestilling om normer og etos for videnskabspersoner ind, som bliver ”forstyrret” i *Scientist Rebellions teach-in*.

Ceccarelli (2011) påpeger i sin undersøgelse af konstruerede videnskabelige kontroverser i den offentlige debat, at de fleste offentlige publikummer intuitivt besidder en ”crude positivist or objectivist philosophy of science” (s. 215), hvor individualistiske og ”neutrale” videnskabsmænd afkoder verdens hemmeligheder én gang for alle (se også Ceccarelli, 2013). Selvom Ceccarelli primært taler ind i en amerikansk kontekst, peger hun på nogle dybereliggende kulturelle forestillinger om videnskab og videnskabeligt arbejde, som spænder bredere. Flere studier peger endda på, at det videnskabelige samfund selv er præget af disse mere ’konservative’ idéer om forskerrollen. Som Keynyn Brysse m.fl. (2013) formulerer det, kan den enkelte forsker være påvirket af kulturelle værdier som ”objectivity, dispassion, restraint, moderation, level-headedness, discipline, self-control” (s. 335). I deres tværfaglige undersøgelse af forudsigelserne i IPCC’s rapporter gennem årene, demonstrerer forfatterne, at klimaforskerne har besiddet en bias imod mere ekstreme klimaforudsigelser, som ellers kan retfærdiggøres i selvsamme forskeres evidens. ”Scientists,” uddyber forfatterne, ”strive to be cool-headed, to avoid emotion and drama,” (Ibid.) og det påvirker selve forskningens resultater og kvalitet. Disse værdier står i umiddelbar kontrast til værdier forbundet med politisk aktivisme. Carolyn Miller og Leah Ceccarelli (in press) finder en del af forklaringen på denne værdimæssige orientering i den skarpt øgede specialisering og industrialisering af videnskaben i nyere historisk tid. Denne specialisering indenfor og imellem discipliner og videnskaber har bidraget til at adskille offentlige og tekniske sfæres kontakt med hinanden. Mediekildernes nysgerrige, men skeptiske formidling af *Scientist Rebellions teach-in* forsøger netop at forstå *teach-in-demonstrationen* midt i denne kulturelle kløft. Videnskabsfolk og aktivister; hvem er disse mennesker, når de taler, hvis de taler fra begge steder samtidig?

Til forskel fra intuitionen om den 'kølige', 'neutrale' forskerfigur, som hænger ved som kulturel norm, forstår kontemporære videnskabshistorikere og –teoretikere videnskabens rolle i samfundet på en mere kompleks måde. Videnskabshistorikere ser i dag oftest videnskab som en kollektiv proces, som ikke umiddelbart stemmer overens med et individualiseret og konkurrencepræget videnskabssyn, der ikke levner sociale og politiske forhold nogen epistemisk rolle (Oreskes m.fl., 2019). Klimaforskningen selv er et glimrende eksempel på dette: Vi ville ikke vide det, vi ved i dag om relationen mellem drivhusgasudledning og global opvarmning, hvis ikke det var for en enorm global vidensinfrastruktur, med teknologiske, sociale og politiske dimensioner (Edwards, 2010). Pointen om at videnskab er en kompliceret social proces, har tværvideenskabelige videnskabs- og teknologistudier fremført i årtier (Felt m.fl., 2017). Et eksempel på dette er idéen om "postnormal science", lånt fra videnskabsfilosoffen Thomas Kuhns (1970) begreb normalvidenskab, der betegner de perioder imellem videnskabelige revolutioner, hvor det meste videnskabeligt arbejde rent faktisk bliver udført. I den *postnormale* videnskab bryder man med Kuhns syn på den videnskabelige proces som isoleret fra bredere samfundsforhold (Saltelli m.fl., 2016; Matthews, 2014; Funtowicz & Ravetz, 1992). Den tekniske sfære er ikke det samme som, men dog stadig en del af, den offentlige sfære, og særligt i globale krisesituationer som klimakrisen vil grundlaget for videnskabelige løsninger være så fyldt med usikkerheder og risici, at videnskaben bliver nødt til også at arbejde efter ikke-tekniske principper (Marshall & Picou, 2008).

For videnskabsretorikere er nødvendigheden af dette brede register af forskellige diskurser og handlemønstre for det videnskabelige samfund en selvfølge. For at forstå deres fulde ansvar og potentiale, må videnskabsfolk altså gøre sig bevidste om, at de altid allerede både arbejder på fornuftsmæssige (*logos*), affektive (*patos*) og karaktermæssige (*etos*) niveauer i deres interaktion med offentligheden og hinanden (Gross, 1990, s. 16). Videnskabsfolks handlinger i offentligheden i deres kapacitet *som* videnskabsfolk vil altid rumme en udlægning af, hvad videnskabspersonens rolle er, og hvad den er i stand og forpligtet til at bidrage med. Aristoteles' påmindelse i *Retorikken* om, at *etos*, forstået som en appel til talerens karakter, etableres i og med selve talen, ikke forud for denne (1356a, overs. 2004), gælder således også videnskabens retoriske udtryk på et grundlæggende plan.

At videnskab og samfund på denne måde er uadskillelige, men at vi alligevel vedvarende adskiller dem i den offentlige samtale om begge, er både skildret og forsøgt overkommet i udtalelser fra flere af forskeraktivisterne, eksempelvis lektor Fernando Racimo fra Københavns Universitets Globe Institute: "Jeg er her i dag som forsker og professor – men også som borger" (M.L., 2021). Der insisteres på, at begge roller kan indtages samtidig, men i og med denne insisteren peges også på deres adskilthed for det brede publikum, der tales til. Pamela Pietrucci og Leah Ceccarellis (2019) artikel "Scientist Citizens: Rhetoric and Responsibility in L'Aquila" repræsenterer denne drejning i retorisk forskning mod en forståelse af forskeren som en aktør med et særligt socialt ansvar for at udvise retoriske etosdyder i krisesituationer. I deres læsning af forskersamfundets kommunikation til offentligheden i forbindelse med jordskælvet i L'Aquila i 2009 argumenterer Pietrucci og Ceccarelli for,

at det havde fatale konsekvenser, at videnskabsfolkene holdt sig inden for deres tekniske sfære og ikke tog deres ansvar for at formidle deres viden til offentligheden alvorligt. Klimakrisen er anderledes altomsluttende og foregår på en helt anden skala i tid og rum end truslen fra jordskælv. Det betyder dog ikke, at det videnskabelige samfund er fritaget for at tage højde for etosdyderne i deres retoriske praksis, snarere tvært imod. Scientist Rebellions retorik tager denne konsekvens til dens yderste pol, her formuleret af Racimo:

Det gør vi konstant [formidler forskningen via mere traditionelle medier], og det er åbenbart ikke nok. Vi føler, at det er vores ansvar som forskere at nå ud med forskningen, og det her, mener vi, er en måde at gøre det på. Vi kan ikke tie stille mere, når vi kender til omfanget af krisen, og hvor langsomt det går med at løse problemet (Nielsen & Thymark, 2021).

Således bliver en intuitiv traditionalistisk og kulturelt udbredt forståelse af forskningsformidling udfordret af en mere smidig og krisebevidst, men også mere kontroversiel, opfattelse af videnskabelig etos som socialt ansvarlig.

Denne tilgang skaber gnidninger, blandt andet udtrykt i de mange undrende journalisters spørgsmål om, hvorfor dog disse forskere ikke kan forblive i undervisningslokalet, om de er offentlige eller private personer, osv. Brian Weichardts (2021) videoreportage med dertilhørende kort artikel for Ekstrabladet stikker ud i det indsamlede analysemateriale. Det er klart den mest negativt vinklede af mediekilderne, og selve reportagens vinkel slår på en opfattelse af demonstrationen som mislykket og tenderende til latterlig. Artiklens manchete fortæller os således at ”Forskerne har fået nok; lød det i indkaldelsen til en såkaldt ’civilt ulydig’ demonstration foran Klimaministeriet mandag. Men det var svært at finde klimaforskere”. Selve rubrikken omhandler slet ikke forskeraktivisterne, men fokuserer på Frie Grønnes Sikandar Siddique, som var til stede ved demonstrationen, og som Weichardt bruger en stor del af videoen på at tale med: ”Frie Grønnes leder: Følg os eller du har en planet i flamme” (Ibid.). Weichardt bevæger sig rundt blandt de tilhørende til teach-in-demonstrationen, men interviewer ingen af de undervisende forskeraktivister, sådan som de andre mediekilder gør. Derimod finder han blandt andet en pensionist og en sprogforsker, og spørger både disse, samt Siddique, ”hvad det ville koste den almindelige borger at lave alting om?” (01:07). Hele indslaget er formidlet i den skarpe og til tider sarkastiske tone, som Weichardts journalistik er kendt for. I et etosperspektiv er det interessant, hvordan denne spidsvinkling, hvor den ”almindelige danskers” interesser fremstilles som modsætning til den grønne omstilling, tilsiger, at mængden af videnskabelig ekspertise til selve demonstrationen underspilles. Reportagen søger dermed at svare således på de spørgsmål, der stilles i andre mediekilder: Der er en modsætning mellem aktivisme og videnskab; dermed *kan* aktivisterne ikke være (klima)forskere.

Set på denne baggrund udgør Scientist Rebellions teach-in en glidning mellem udbredte kulturelle forestillinger om videnskab funderet i politisk upartiskhed på den ene side og mere samfundsenkede videnskabsnormer på den anden. Dette betyder ikke, at teach-in-demonstrationen ”repræsenterer” ét slags postnormal sci-

ence- eller videnskabsretorisk ideal i direkte modsætning til ét traditionelt videnskabsideal, eller at videnskabens rolle bevæger sig lineært historisk fra ”objektiv” til ”politisk”. Snarere skal spørgsmålene om forskerrollen, som rejses i mediekilderne, ses som netop den dynamik, der vedvarende bevæger offentlighedens forestillinger om relationen mellem videnskab og samfund. Dette er en urolig, modsætningsfyldt og konstant forandrende relation. I det følgende vil jeg argumentere for, at disse bevægelser i videnskabelig etos er bundet op på demonstrationens stedslige bevægelse mellem inden for og uden for den institutionelle kontekst for videnskab.

Stedslighed og bevægelse

Retoriske kritikere er i nyere tid begyndt at tillægge stedslighed større kritisk vægt. Steder er ikke bare kontekst for retoriske ytringer, men en central del af det retoriske udtryk side om side med ord og kroppe. Særligt i studiet af sociale bevægelers retorik bliver steder en central del af den retoriske performance og kan forstærke allerede eksisterende betydninger af et sted, midlertidigt rekonstruere et steds betydning eller skabe helt nye betydninger for et sted gennem gentagende rekonstruktion af stedet over tid (Endres & Senda-Cook, 2011).

I Scientist Rebellions teach-in udgør sted ligeledes en vigtig retorisk funktion. Det skyldes ikke alene, at sociale bevægelers protester og demonstrationer i hovedreglen tager deres udgangspunkt i nøje udvalgte steder i det offentlige rum for at skabe synlighed og opmærksomhed, men også i høj grad at det er selve bevægelsen fra et sædvanligt og forventet sted (den videnskabelige institution) til et uvant og overraskende sted (åben gade foran et ministerium), der fungerer som opmærksomhedspunkt og kilde til spørgsmål om forskerens etos i Scientist Rebellions aktion. Teach-in-demonstrationen er ikke alene præget af, hvad der skrives om den, og hvilke ord, forskerne citeres for, men er også et ”image event” i tråd med en længere tradition for miljøbevægelers retorik (DeLuca, 1999b; Brunner & DeLuca, 2016). Hvor retorisk kritik i 1960’erne og -70’erne begyndte at se ”konfronterende” retorik som retoriske begivenheder, der ikke bare var en begrædelig afvigelse fra den civiliserede talekultur, men også konstitutiv for den protesterendes selvforståelse (Gregg, 1971), ser DeLuca et endnu bredere konstitutivt potentiale i radikalt konfronterende image events: ”[S]uch unorthodox rhetoric [...] reconstitutes the identity of the dominant culture by challenging and transforming mainstream society’s key discourses and ideographs” (1999b, s. 16). Sted spiller således en særdeles vigtig rolle for aktivistisk retorik i et moderne medielandskab (Pietrucci, 2015).

Den materielle forflyttelse af undervisningslokalet står lige så centralt i mediekilderne som spørgsmålet om forsker-/aktivistrollen, for eksempel på rubrikplads: ”Forskere blokerer gaden foran Klimaministeriet: »Lyt til videnskaben!«” (Nielsen & Thymark, 2021); ”Gaden var klasselokale, cykelstien var tavle” (Viemose, 2021). Det beskrives, hvordan forskerne ”rykkede” deres ”undervisning og forskning ud i det fri” (M.L. 2021), og hvordan ”[g]aden er inddraget til klasselokale, og cykelstien til tavle” (Viemose, 2021). Det korte radioindslag på SverigesRadio bruger en del tid på at beskrive demonstrationens omgivelser. Det beskrives, hvordan forskerne er

klædt i hvide laboratoriekitter foran Klimaministeriet. Scenen sættes således: ”Talen avløser varandra i höstsolen. Den breda trafikleden där demonstration äger rum är blokarat och trafikan får ledas om. Manifestationen saknar tillstånd och polisen står en bit ifrån och tittar på” (00:56). Solskinnet i det fri går igen flere steder, og Videnskab.dk beskriver, hvordan forskere og aktivister ”havde valgt at blokere gaden foran et solbeskinnet Klimaministerie” (Nielsen & Thymark, 2021). Lokationen spiller også en stor rolle på fotomaterialet i webartiklerne. De mediekilder, der ikke er radioindslag, bringer alle billeder af både den blokerede vej og forskeraktivisterne, der underviser foran trappen til Klimaministeriet. Flere af forskerne, men ikke alle, er iført hvide kitter som et symbol på videnskabelig ekspertise.⁷ Videnskab.dk har afbilledet Laura Horn i en GIF-animation, hvor hun tegner med kridt på fortovet for at understrege en pointe; en situation, som også er blevet fanget af DR’s kameraer i det 29 sekunder lange sammenklip i videoen øverst i artiklen.

På denne måde udnytter Scientist Rebellion aktivt en af de retoriske funktioner af proteststedet, som Danielle Endres og Samantha Senda-Cook (2011) fremhæver, nemlig den midlertidige rekonstruktion af et steds betydning. Denne rekonstruktion gør bevægelser i stand til at ”create short-term fissures in the dominant meanings of places in productive ways” (s. 259). Dette gælder både de steder, som vi ikke ser, men som vi antager, at forskerne kommer fra (universitetet, laboratoriet, undervisningslokalet), og det sted, hvor demonstrationen finder sted og bliver rapporteret fra af medierne. Ved at rykke undervisningslokalet ud i byrummet er det ikke alene gaden foran Klimaministeriet, der bliver midlertidigt omdefinert, men i høj grad selve undervisningslokalet, der pludselig bliver et anderledes offentligt og politisk sted. Det er netop denne sprække i undervisningslokalet såvel som ministeriets dørtrin – og måske også kløften imellem de to – der genererer medieinteresse omkring demonstrationen: ”De er her altså som aktivister. Men hvad med forskerne, er de her som videnskabsfolk eller privatpersoner, og hvor går grænsen mellem de to?” (Viemose, 2021). Forskerne har flyttet sig og nu placeret sig på et usædvanligt sted – og hvem er de så? Dermed bliver selve den midlertidige forflyttelse fra et sted til et andet genstand for urolighed og undren omkring forskerens rolle i et samfund i klima- og videnskrise. Der skabes et potentiale for bevægelse af forskerens etos ud fra den sociale bevægelses fysiske bevægelser – forskerne rykker ud i solen, under himlen, inddrager gaden til klasselokale, etc.

Jeg vælger at se denne urolighed og undren skabt af bevægelsens bevægelser mellem steder som produktiv for videnskabelig etos. Ikke alene er den med til at åbne diskussioner om videnskab og forskerens rolle i samfundet med sin udfordring af

7 Diskussionen omkring den hvide laboratoriekittel i forskeraktivistiske happenings og aktioner er vedvarende hos videnskabsaktivistiske bevægelser. På den ene side har kitterne blikfang og kan bruges som en visuel manifestation af den ekspertise, som tilskrives videnskabelige professioner. På den anden side kan laboratoriekittlen være med til at fastholde et karikeret blik på, hvad forskning er og gør, som er præget af den specifikke form for naturvidenskab, som foregår i et laboratorium. Fraktioner af Scientist Rebellion rundt omkring i verden har dog stort set altid kitterne på, og det er efterhånden blevet et slags kendetegn for bevægelsen.

traditionelle skel mellem forskellige handlingssfærer – den åbner også for diskussioner af anvendelsen af etos-begrebet inden for retorisk kritik i en radikalt ustabil planetarisk virkelighed. For at vende tilbage til Serres' krisetænkning, er det netop denne virkelighed – udenfor, men påvirkende og påvirket af videnskaben og samfundet – der karakteriserer en krises dybde og betydning, som en sprække i en tektonisk plade: ”Sprækken er alle overfladebevægelsernes underliggende årsag” (s. 27.) I det følgende diskuterer jeg videnskabelig etos og sociale bevægelser i relation til denne Antropocæne sprække under os.

Videnskabsaktivistisk etos på en grund, der slår sprækker

For at gennemtænke forholdet mellem etos, sted og bevægelse i denne forskeraktivistiske aktion er det nyttigt at supplere den forståelse af retorisk etos inden for moderne videnskabsretorik, som jeg beskrev tidligere – fremstillingen af karakter som middel til overtalelse i offentlig samtale om videnskab – med en bredere stedsligt forankret forståelse af etos.

I sin introduktionstekst til antologien *The Ethos of Rhetoric* fremfører Michael J. Hyde (2004) den pointe, at vi har brug for at genforstå etos' betydning som ikke alene appellen til talerens moralske karakter, men også som aftegnning af grænserne for og formen af vores generelle samfundsdiskurs. Retorisk etos kan altså forstås som “dwelling places [that] define the grounds, the abodes or habitats, where a person's ethics and moral character take form and develop” (s. xiii). Forstået således, og med inspiration fra Martin Heideggers læsning af Aristoteles' *Retorik*, foreslår Hyde, at vi ligefrem kan tale om, at *retorikkens* etos “runs deep – to the very heart (and beyond?) of human existence” (s. xxii). Scientist Rebellions teach-in finder forstået på denne måde *sted* og bliver retorisk formgivende for samtaler om videnskab og klima, og for hvordan forskerne overhovedet kan forstå deres egen rolle og forpligtelser.

Jeg foreslår dog, at vi i vores stedlige forståelse af etos ikke som Hyde modtager vores filosofisk-teoretiske input fra Martin Heidegger og Calvin O. Schrag, men fra Brian Massumi. Med Massumi (2002) kan vi sige, at en aktion som Scientist Rebellions teach-in netop i sin glidning mellem institution og offentlighed lykkes med at åbne et rum for genforhandling af videnskabelig etos i den affektivt-relationelle økonomi, videnskab og samfund udgøres af. Det vil sige, at forskeraktivisterne i Scientist Rebellion ikke blot *henviser* til en bestemt forskerrolle i deres tilstedeværelse foran klimaministeriet – de kropsliggør den på en måde, der på sin vis går forud for publikums tankemønstre vedrørende videnskab, politik og klimakrise. Det er netop disse mønstre, som bevægelsen mellem steder overskrider på en måde, som et debatindlæg eller en bog ikke i samme grad ville opnå. Laura Horns kridtstreger på cykelstien optegner nye grænser for videnskabens relation til det politiske liv, om end midlertidigt.

Tilføjelsen af Massumis tænkning til Hydes hvilestedsetos er essentiel, for den understreger, at betingelserne for den retoriske grænsedragning i samtalen om, hvem vi er, og hvordan vi skal forstå verden, er karakteriseret af bevægelse snarere

end hvile. Måske skal vi endda nærmere forstå videnskabspersonens rolle i netop klimanødssituationen som et særligt uroligt sted. Massumi (2017) har konkretiseret denne ”bevægelsesontologi” ift. politisk og aktivistisk praksis og fremført det, han kalder ”the principle of unrest”. Massumi forklarer vores ustabile politiske situation (de klima- og videnskabsmæssige kriser udpeget i starten af denne artikel, især i det omfang de er udløbere af den globale udbredelse af nyliberal kapitalisme) med dette dybere historiske uroprincip, som ”fundamentally challenges the concept of identity as something stable that precedes movement and mixing” (Massumi, 2017, s. 8). Vi skal gentænke bevægelse(r) i relation til denne fundamentale urolighed, der ligesom Hydés ”ethos of rhetoric” gennemstrømmer menneskelig såvel som ikke-menneskelig eksistens:

We normally think of movement as simple displacement: a change in location. What is in movement is thought of as remaining fundamentally what it was, retaining its identity across the displacement. But as the human entered into entanglements as it moved through history, it underwent changes in its very nature. It underwent qualitative change. Displacement is just the visible trail of qualitative changes in nature. Displacement is not just a shift of place. It’s the index of a becoming: movement not just from one spatial location to another, but from one nature-changing entanglement to another. It’s always a question of transformation – transformation in relation (Ibid.).

Idéen om etos som hvilested bringer i klimahumanistisk sammenhæng mindelser om det, William Connolly (2017; 2019), med et begreb lånt fra geologien, kalder planetarisk gradualisme, altså forestillingen om at jordens klima udvikler sig langsomt og i ensartet tempo i stedet for i uforudsigelige spring og afbrydelser. Hermed overser man, hvordan skift i klimaets tilstand kan ske i hurtige ryk, som ved overskridelsen af såkaldte *tipping points*, og at der derfor ikke er et eksakt lineært forhold mellem mængden af udledte drivhusgasser og forandringerne i vores klima og miljø. Ifølge Connolly har samfundsvidenskaberne og humaniora internaliseret planetarisk gradualisme i tænkningen om både klimaets og samfundets udviklinger. En hvilestedsetos går fint i spænd med en gradualistisk tankegang, hvorimod den urolige etos-forståelse, jeg argumenterer for her, tager bedre højde for klimakrisens eksistentielle ustabilitet for klima, civilisation og retorisk praksis.

Hermed er denne forståelse af retorisk etos i videnskabsaktivistiske klimabevægelser i tråd med en moderne vending i retoriske studier af sociale bevægelser. Her er man gået fra at forstå bevægelse som et navneord (en fast defineret gruppe, som bruger retorik til at opnå sine mål) til at forstå det som et verbum (en fragmenteret retorisk konstitueret social proces) (Foust & Alvarado, 2018). Bevægelse, eller mobilitet, er tidligere blevet behandlet af retorikere i forbindelse med studier af sociale bevægelsers stedslighed og retoriske effekter (Samek, 2017). Men med Massumis erkendelse af, at bevægelse ikke alene har retoriske funktioner i en konkret demokratisk problemstilling, men også går forud for social identitet som sådan, kan vi forstå sociale bevægelsers forflyttelse af kroppe på en ny måde. Bevægelsen fra et sted til et nyt bliver ikke alene et spørgsmål om stedslig retorik i forbindelse med

protester, men også om aktivistisk etos; om identitet. Denne genforhandling af videnskabelig etos kan bruges til at understøtte begivenhedens sociale og politiske forandringspotentiale. Videnskabelig etos er grundlæggende bevægelig som følge af livsgrundlagets urolige og vedvarende forandring.

Klimahumanisten Mike Hulme (2009) har beskrevet, hvordan antagelser om stabilitet ofte ligger til grund for klimadiskurser: Klimaet er på vej fra en stabil tilstand over i en ukontrollerbar og kaotisk tilstand; og ligesom det er mennesket, der har forårsaget destabiliseringen, er det også mennesket, der er ansvarlig for at genoprette stabiliteten. Men som Connolly (2019) også påpeger, er denne ideologi om klimastabilitet forsimplet og tager idéen om planetarisk gradualisme, som geologer for længst har forladt, med over i de kulturelle forståelser af klimaforandringerne samt i de politiske dimensioner. For at bryde med denne misvisende udlægning af relationen mellem og udviklingerne i samfund, klima og videnskab, har vi brug for at redefinere vores forhold til disse fænomeners stabilitet og ontologiske af- og begrænsning. Videnskabsaktivismen og aktioner som Scientist Rebellions har et særligt potentiale til at ryste dette billede i en klimakrise.

Konklusion

Min retoriske kritik i denne artikel sætter ting i bevægelse: Den urolige videnskabelige etos, som Scientist Rebellions teach-in operationaliserer i den offentlige debat, peger både nedad mod den sprækkende planet og opad mod eksistentielle spørgsmål om identitet og ansvar. Jeg har forsøgt at vise, hvordan uroprincippet viser sig i den uventede forflyttelse fra videnskabens institutionelle kringelkroge og ud i det konfronterende solskin. Denne bevægelse i min kritik åbner for mindst ligeså mange spørgsmål, som den besvarer. Dog er der særligt én måde, jeg tror, at det perspektiv, jeg har fremlagt, ikke alene kan hjælpe os med at forstå videnskabsaktivistiske bevægelsers retorik i klimakrisen, men også viser os, hvad humanistiske studier af sociale bevægelser kan bidrage med i bevægelsesarbejdet.

Den brede Extinction Rebellion-bevægelse arbejder efter en teori om social forandring, hvor ikke-voldelig civil ulydighed, gerne med mange arrestationer af demonstranter, til hver en tid er den mest effektive måde at skabe forandringer på (Extinction Rebellion). Bevægelsen baserer dette på specifikke samfundsvidenskabelige studier i sociale bevægelser, særligt Erica Chenoweth og Maria J. Stephans (2011) arbejde, der fremfører den tese, at ikke-voldelig civil ulydighed er den dokumenterbart bedste måde at skabe positive samfundsforandringer. Denne forandringsteori har et vis historisk belæg for sin effektivitet og er også understøttet andre steder end hos Chenoweth og Stephan (Engler & Engler, 2016; Sharp & Finkelstein, 1980). Et retorisk-kritisk blik på denne bevægelses aktioner negerer ikke, at ikke-voldelig civil ulydighed kan være med til at skabe samfundsforandringer, men nuancerer billedet i sin forståelse af retorik som grundlæggende situationel og af videnskabelig etos som værende i vedvarende urolig bevægelse. Dette udfordrer mere generelle principper for aktivistisk gennemslagskraft. Med andre ord bidrager denne artikel til det, som Catherine Foust og Raisa Alvarado har fremhævet som

retorikforskningens potentielle vending mod en humanistisk orienteret forståelse af sociale bevægelers forandringspotentiale: ”Where the study of social movements has been disproportionately reliant on social scientific models of predictability, a humanistic focus allows researchers to acknowledge the fluidity and diversity of social movement and rhetoric” (Foust & Alvarado, 2018, s. 14).

Teach-in-demonstrationen foran Klimaministeriet illustrerer netop dette potentiale for nuancering af forandringsteorier. Min analyse antyder, at det ikke så meget var de konfrontatoriske ulydigheds- og oprørselementer, der blev samlet op i medierne, som det var den stedslige og metaforiske forskydning af forskerrollen, der skabte grundlag for en diskussion af relationerne mellem klima, videnskab og samfund og for alvor fik demonstrationens budskaber ud til en bredere offentlighed. Efterfølgende udviklinger i den nordiske Scientist Rebellion-bevægelse bekræfter dette billede. D. 6. april 2022 udførte bevægelsen endnu en blokade foran Klimaministeriet, men denne gang ikke i teach-in-format. Forskerne valgte i stedet at blokere et lyskryds, og flere blev anholdt. Der var altså skruet op for radikale og konfronterende elementer. Mediernes dækning var dog på et minimum på trods af de historiske arrestationer af forskere på dansk jord i forbindelse med en demonstration, og umiddelbart imod Extinction Rebellions forandringsteoretiske grundlag, hvor arrestationer skaber opmærksomhed og momentum.

I takt med at forskeraktivistisk retorik bliver mere udbredt og mere radikal, som klimakrisen skrider frem, vil nye situationer opstå, hvor traditionelle forestillinger om videnskabelig etos bliver udfordret. Denne artikel har bidraget til at beskrive denne udviklings relation til sociale bevægelers forandringspotentiale i krydsfeltet mellem videnskabsretorik og sociale bevægelers retorik. Fremtidig forskning i dette krydsfelt er nødsaget til at indtænke den retoriske kritik i moderne klima- og miljøhumanistiske strømninger, samt reflektere over den retoriske kritikers egen position på en planet i forandring. Mediekildernes spørgsmål omkring, hvem der er klimaforskere, og hvem der ikke er, er således også relevant for det retoriske fagfelt. Retorikken er en menneskevidenskab, men skal og kan det også være en klimavidenskab?

Bibliografi

- Baker, E. & Oreskes, N. (2017). “It’s No Game: Post-Truth and the Obligations of Science Studies.” *Social Epistemology Review and Reply Collective*, 6 (8), s. 1-10. DOI: <http://wp.me/p1Bfg0-3FB>
- Bhaskar, R. (2008/1975). *A Realist Theory of Science*. London: Routledge.
- Brunner, E. A. & DeLuca, K. M. (2016). “The Argumentative Force of Image Networks: Greenpeace’s Panmediated Global Detox Campaign.” *Argumentation and Advocacy*, 52, s. 281-299. DOI: 10.1080/00028533.2016.11821875.
- Brysse, K.; Oreskes, N. O’Reilly, J. & Oppenheimer M. (2013). “Climate change prediction: Erring on the side of least drama?” *Global Environmental Change*, 23, s. 327–337. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2012.10.008.
- Capstick, S., Thierry, A., Cox, E. m.fl. (2022). “Civil disobedience by scientists helps press for

- urgent climate action.” *Nature Climate Change*, 12, s. 773–774. DOI: 10.1038/s41558-022-01461-y.
- Ceccarelli, L. (2001). *Shaping Science with Rhetoric: The Cases of Dobzhansky, Schrödinger, and Wilson*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ceccarelli, L. (2011) “Manufactured Scientific Controversy: Science, Rhetoric, and Public Debate.” *Rhetoric and Public Affairs*, 14 (2), s. 195-228. DOI: 10.1353/rap.2010.0222.
- Ceccarelli, L. (2013). *On the Frontier of Science: An American Rhetoric of Exploration and Exploitation*. East Lansing: Michigan State University Press.
- Ceccarelli, L. (2020) ”Language and Science From a Rhetorical Perspective.” I Gruber, D. R. & Olman, L. C. (Red.), *Routledge Handbook of Language and Science* (s. 9-16). Routledge.
- Chenoweth, E & Stephan, M. J. (2011). *Why Civil Resistance Works: The Strategic Logic of Non-violent Conflict*. New York: Columbia University Press, 2011.
- Cloud, D. L. (2018). *Reality Bites: Rhetoric and the Circulation of Truth Claims in U.S. Political Culture*. Columbus: The Ohio State University Press.
- Connolly, W. E. (2017). *Facing the Planetary: Entangled Humanism and the Politics of Swarming*. Durham: Duke University Press.
- Connolly, W. E. (2019). *Climate Machines, Fascist Drives, and Truth*. Durham: Duke University Press.
- Cox, R. & Foust, C. L. (2009) “Social Movement Rhetoric.” I Lunsford, A. A.; Wilson, K. H.; Eberly, R. A. m.fl. (Red.), *The SAGE Handbook of Rhetorical Studies* (s. 605-628). Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Dahl, H. (2020) *Den sociale konstruktion af virkeligheden: Forurettelse og antiliberalisme i det 21. århundrede*. Forlaget Grønningen 1.
- Daston, L. & Galison, P. (2007). *Objectivity*. New York: Zone Books.
- DeLuca, K. M. (2019). “Image events amidst eco-ruins: social media and the mediated earth.” *Communication and Critical/Cultural Studies*, 16 (4), s. 329–339. DOI: 10.1080/14791420.2019.1685114.
- DeLuca, K. M. (1999a). “Unruly Arguments: The Body Rhetoric of Earth First!, ACT UP, and Queer Nation.” *Argument and Advocacy*, 36 (1), s. 9-21. DOI: 10.1080/00028533.1999.11951634.
- DeLuca, K. M. (1999b). *Image Politics: The New Rhetoric of Environmental Activism*. New York: The Guilford Press.
- Edwards, Paul (2010). *A Vast Machine: Computer Models, Climate Data, and the Politics of Global Warming*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Endres, D. & Senda-Cook, S. (2011). ”Location Matters: The Rhetoric of Place in Protest.” *Quarterly Journal of Speech*, 97 (3), s. 257-282. DOI: 10.1080/00335630.2011.585167.
- Engler, P. & Engler, M. (2016). *This Is An Uprising: How Nonviolent Revolt Is Shaping the Twenty-First Century*. Nation Books.
- Extinction Rebellion. “About us.” <https://rebellion.global/about-us/>
- Felt, U.; Fouché, R.; Miller, C. A. & Smith-Doer, L. (Red.) (2017). *The Handbook of Science and Technology Studies*. Cambridge: The MIT Press.
- Folketinget (2021). ”V 137 Om overdreven aktivisme i visse forskningsmiljøer.” 28. maj 2021: <https://www.ft.dk/samling/20201/vedtagelse/v137/index.htm>.
- Foust, C. R. & Alvarado, R. (2018). “Rhetoric and Social Movements.” Oxford Research Encyclopedia of Communication. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228613.013.656.
- Frickel, S. (2004). *Chemical Consequences: Environmental Mutagens, Scientist Activism, and the Rise of Genetic Toxicology*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.
- Funtowicz, S. O. & Ravetz, J. R. (1992). “Three Types of Risk Assessment and Emergence of Post-Normal Science.” I Krimsky, S & Golding, D. (Red.) *Social Theories of Risk* (s. 251–274). Westport, CT: Praeger.
- Gardner, C. J. & James M. Bullock, J. M. (2021). ”In the Climate Emergency, Conservation Must Become Survival Ecology.” *Frontiers in Conservation Science*, 2, s. 1-6. DOI: 10.3389/fcosc.2021.659912.
- Glavovic, B. C.; Smith, T. F. & White, I. (2021). “The tragedy of climate change science.” *Climate and Development*, s. 1-5. DOI: 10.1080/17565529.2021.2008855.

- Gregg, R. B. (1971). "The Ego-Function of the Rhetoric of Protest." *Philosophy & Rhetoric*, 4 (2), s.71-91.
- Gross, A. (1990). *The Rhetoric of Science*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Hubbell, J. A. & Ryan, J. C. (2021). *Introduction to the Environmental Humanities*. Milton: Taylor and Francis.
- Hulme, M. (2009). *Why We Disagree about Climate Change: Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.
- Hyde, M. J. (Red.) (2004). *The Ethos of Rhetoric*. Columbia, S.C.: University of South Carolina Press.
- Incropera, F.P. (2016). *Climate Change: A Wicked Problem: Complexity and Uncertainty at the Intersection of Science, Economics, Politics, and Human Behavior*. Cambridge: Cambridge University Press.
- IPCC (2021). *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. m.fl. (Red.)]. Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA: Cambridge University Press.
- Jensen, L. B. (2012/2004). *Fra patos til logos: Videnskabsretorik for begyndere* (5. udgave). Roskilde Universitetsforlag, 2012.
- Kakutani, M. (2018). *The Death of Truth: Notes on Falsehood in the Age of Trump*. New York: Tim Duggan Books.
- Knudsen, T. M. M. (2021). "Forskere bliver klimaaktivister: Hvis bare vores forskning blev taget seriøst, kunne vi nøjes med den." *Information*, 26. oktober 2021: https://www.information.dk/indland/2021/10/forskere-klimaaktivister-bare-vores-forskning-taget-serioest-nojes?lst_frnt.
- Kuhn, T. S. (1970). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kuznick, P. J. (2019/1987). *Beyond the Laboratory: Scientists as Political Activists in 1930s America*. Chicago: University of Chicago Press.
- Latour, B. (1983). "Give Me a Laboratory and I will Raise the World." I Knorr-Cetina, K. & Mulkay, M. (Red.), *Science Observed: Perspectives on the Social Study of Science* (s. 141-170), London and Beverly Hills: Sage.
- Levin, K.; Cashore, B.; Bernstein, S.; Auld, G. (2009). "Playing it forward: path dependency, progressive incrementalism, and the "Super Wicked" problem of global climate change." IOP Conference Series: *Earth and Environmental Science*, 6, DOI: 10.1088/1755-1307/6/0/502002.
- M.L. (2021). "Forskere i blokade foran Klimaministeriet." *Arbejderen*, 26. oktober 2021: <https://arbejderen.dk/indland/forskere-i-blokade-foran-klimaministeriet/#gsc.tab=0>.
- Malm, A. (2018). *The Progress of This Storm: Nature and Society in a Warming World*. London; New York: Verso Books.
- Manjoo, F. (2008). *True Enough: Learning to Live in a Post-Fact Society*. Hoboken, N.J.: Wiley.
- Marshall, B. K. & Picou, J. S. (2008). "Postnormal Science, Precautionary Principle, and Worst Cases: The Challenge of Twenty-First Century Catastrophes." *Sociological Inquiry*, 78 (2), s. 230–247. DOI: 10.1111/j.1475-682X.2008.00236.x.
- March for Science: <https://marchforscience.org/>.
- Massumi, B. (2002). *Parables of the Virtual: Movement, Affect, Sensation*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Massumi, B. (2017). *The Principle of Unrest: Activist Philosophy in the Expanded Field*. London: Open Humanities Press.
- Matthews, J. (2014) "Postnormal science." *Encyclopedia of Environmental Change*, 2, s. 870. DOI: <https://dx.doi.org/10.4135/9781446247501>.
- McIntyre, L. (2018). *Post-Truth*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Miller, C. & Ceccarelli, L. (In press). "Rhetoric of Science." In Gross, D. M.; Mailloux, S. & Mao, L. *Cambridge History of Rhetoric: Volume V*. Cambridge University Press.
- Mišik, M. & Kujundži, N., (red.) (2020): *Energy Humanities. Current State and Future Directions*. Springer International Publishing AG.

- Moore, K. (2008). *Disrupting Science: Social Movements, American Scientists, and the Politics of the Military, 1945-1975*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Morton, T. (2010). *The Ecological Thought*. Cambridge: Harvard University Press.
- Morton, T. (2016). *Hyperobjects: Philosophy and Ecology after the End of the World*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Nielsen, N. A. & Thymark, F. (2021). "Forskere blokerer gaden foran Klimaministeriet: »Lyt til videnskaben!«." *Videnskab.dk*, 25. oktober 2021: <https://videnskab.dk/kultur-samfund/forskere-blokerer-gaden-foran-klimaministeriet-lyt-videnskaben>.
- Oreskes, N.; Edenhofer, O.; Krosnick, J. m.fl. (2019). *Why Trust Science?* Princeton: Princeton University Press, 2019.
- P1 Morgen, 25. oktober 2021: <https://www.dr.dk/lyd/p1/p1-morgen/p1-morgen-2021-10-25>
- Pezzullo, P. C. (2001). "Performing Critical Interruptions: Stories, Rhetorical Invention, and the Environmental Justice Movement." *Western Journal of Communication*, 65 (1), s.1-25. DOI: 10.1080/10570310109374689.
- Pezzullo, P. C. (2016). "Unearthing the Marvelous: Environmental Imprints on Rhetorical Criticism." *Review of Communication*, 16(1), s. 25–42. DOI: 10.1080/15358593.2016.1183874.
- Pietrucci, P. (2015). "YES WE CAMP! Protest rhetoric in times of disaster: Citizens' activism in post-earthquake L'Aquila." *Comunicazione Politica*, 1, s. 43-65.
- Pietrucci, P. & Ceccarelli, L. (2019). "Scientist Citizens: Rhetoric and Responsibility in L'Aquila." *Rhetoric and Public Affairs*, s. 95-128. DOI: 10.14321/rhetpublaffa.22.1.0095.
- Racimo, F.; Valentini E.; Rijo De León, G. m.fl. (2022) "The Role of Life Scientists in the Biospheric Emergency: A case for acknowledging failure and changing tactics." Working paper: <https://zenodo.org/record/7047049#.Y0ByJ3YzY2w>.
- Ripple, W. J; Wolf, C.; Newsome, T.M.; Barnard, P. & Moomaw, W. R. (2020). "World Scientists' Warning of a Climate Emergency." *BioScience*, 70 (1), januar, s. 8–12. DOI: 10.1093/biosci/biz088.
- Saltelli, A.; Benessia, A.; Funtowicz, S m.fl. (2016). "The Rightful Place of Science: Science on the Verge." Consortium for Science, Policy, & Outcomes.
- Samek, A. A. (2017). "Mobility, citizenship, and "American women on the move" in the 1977 International Women's Year torch relay." *Quarterly Journal of Speech*, 103 (3), s. 207–229. DOI: 10.1080/00335630.2017.1321134.
- Schaefer, Donovan O. (2022). *Wild Experiments: Feeling Science and Secularism after Darwin*. Durham: Duke University Press.
- Serres, M. (2022 [2009]). *Krisetider*. København: Forlaget Mindspace. Oversættelse: Sebastian Egholm Lund.
- Sharp, G. & Finkelstein, M. (1980). *The Politics of Nonviolent Action*. Boston, Mass.: Porter Sargent.
- Shaver, P. (2018). *The Rise of Science: From Prehistory to the Far Future*. Springer International Publishing AG. DOI: 10.1007/978-3-319-91812-9.
- Spratt, D. & Sutton, P. (2009). *Climate code red: The case for emergency action*. Carlton North, Vic.: Scribe Publications.
- Stoddard, I.; Anderson, K.; Capstick, S. m.fl. (2021). "Three Decades of Climate Mitigation: Why Haven't We Bent the Global Emissions Curve?" *Annual Review of Environment and Resources*, 46 (1), s.653-689. DOI: 10.1146/annurev-environ-012220-011104.
- SverigesRadio (2021). "Forskare protesterar mot klimatpolitiken: 'Inget händer.'" 25. oktober 2021: <https://sverigesradio.se/artikel/danska-forskare-i-olaglig-klimatdemonstration>.
- Syfert, C. J. (2019). *Expert Advocacy: The Public Address of Scientists in a Post-Truth Society* (Ph.d.). Hentet fra: https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/44133/SYFERT_washington_0250E_19956.pdf
- Szeman, I. & Boyer, D. (red.) (2017). *Energy Humanities. An Anthology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Söderberg, M. W. (2020). "Hållbarhetsretorik och hållbar retorik." *Rhetorica Scandinavica*, 80, s. 20-37.
- Thunberg, G. (red.) (2022). *Klimabogen*. Politikens Forlag.

- Trolle, J. S. (2020). "Kontroversiel tykaktivist får kritik for ph.d om tykfobi: 'Det er pseudo-videnskab.'" *DR.dk*, 7. oktober: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/kontroversiel-tykaktivist-faar-kritik-phd-om-tykfobi-det-er-pseudovidenskab>
- Trolle, J. S. (2021). "Forskere blokerer gaden i protest mod dansk klimapolitik." *DR.dk*, 25. oktober 2021: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/forskere-blokerer-gaden-i-protest-mod-dansk-klimapolitik>.
- Viemose, A. T. (2021). "Gaden var klasselokale, cykelstien var tavle." *Uniavisen*, 26. oktober 2021: https://uniavisen.dk/gaden-var-klasselokale-cykelstien-var-tavle/?fbclid=IwAR05gFesRF-wVcq3p7nZd8mDYG3hgUGwObzLXNUvbV_A_qQLc48reYWLrwQ.
- Walsh, L. (2013). *Scientists as Prophets: A Rhetorical Genealogy*. New York: Oxford University Press.
- Weichardt, B. (2021). "Frie Grønnes leder: Følg os eller du har en planet i flammer." *Ekstra-bladet*, 25. oktober 2021: <https://ekstrabladet.dk/nyheder/politik/danskpoltik/frie-groennes-leder-foelg-os-eller-du-har-en-planet-i-flammer/8928019>.